

УДК 336.143.232.053 (477)

**ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ І ЕФЕКТИВНІСТЬ
ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ**

кандидат економічних наук, доцент Ривак О. С.

Львівський інститут економіки і туризму, Україна, Львів

Дотримання збалансованості державного бюджету здійснюється в короткостроковому періоді для створення сприятливого інвестиційного клімату в країні, що вимагає передусім впорядкованого, виключно стабільного, лаконічного податкового і митного законодавства, обмежену кількість податків. Середня ставка оподаткування не повинна перевищувати третину доходів суб'єктів господарювання. Полегшення боргової залежності країни передбачає зміцнення національної валюти. Довготривалий дефіцит торговельного балансу країни спричиняє знецінення національної валюти, оскільки країна вимушено вдається до зовнішніх позик, посилюється відхилення курсу національної валюти від паритету купівельної спроможності в напрямку її недооцінення, зовнішньоекономічні відносини стають невигідними, зменшується чисте багатство країни за рахунок заощаджень і капітальних трансфертів.

Ключові слова: впровадження продуктів інтелектуальної праці, фінансування науки, негативні наслідки виробництва і споживання, світова економічна криза і гібридна війна, капіталізація, екосистемне регулювання, зовнішньоекономічні відносини.

Кандидат экономических наук, доцент Рывак О.С. Экономическая политика государства и эффективность экономики страны /Львовский институт экономики и туризма, Украина, Львов.

Соблюдение сбалансированности государственного бюджета осуществляется в краткосрочном периоде для создания благоприятного инвестиционного климата в стране, что требует прежде всего упорядоченного, исключительно стабильного, лаконичного налогового и пошлинного законодательства, ограниченного количества налогов. Средняя ставка налогообложения не должна превышать треть доходов субъектов хозяйствования. Облегчение долговой зависимости страны предполагает укрепление национальной валюты. Длительный дефицит торгового баланса страны вызывает обесценивание национальной валюты, поскольку страна вынужденно прибегает к внешним займам, усиливается отклонение курса национальной валюты от паритета покупательной способности в направлении её обесценивания. Внешнеэкономические отношения становятся невыгодными, уменьшается чистое богатство страны за счет сбережений и капитальных трансфертов.

Ключевые слова: внедрение продуктов интеллектуального труда, финансирование науки, негативные последствия производства и потребления, мировой экономический кризис и гибридная война, капитализация, экосистемное регулирование, внешнеэкономические отношения.

PhD of Economic Sciences, Associate Professor, Ryvak O.S. State Economic Policy and Economic Country Efficiency / Lviv Institute of Economics and Tourism, Lviv, Ukraine.

Maintaining the balance of the state budget is carried out in the short term to create a favorable investment climate in the country, which requires above all an orderly, extremely stable, concise tax and customs legislation, a limited number of taxes. The average tax rate should not exceed one third of the income of economic entities. Relieving the

country's debt dependence involves strengthening the national currency. Long-term trade deficit causes devaluation of the national currency, as the country is forced to apply for foreign loans, increases the deviation of the national currency from purchasing power parity in the direction of its underestimation, foreign economic relations become unprofitable, country net wealth decreases due to savings and capital transfers.

Key words: introduction of intellectual labor products, financing of science, negative consequences of production and consumption, world economic crisis and hybrid war, capitalization, ecosystem regulation, foreign economic relations.

Вступ. В останньому прижиттєвому інтерв'ю для «Урядового кур'єра» від 07.07.2020 року, незмінний протягом 58 років президент Національної академії наук України Борис Євгенович Патон сказав: «Пандемія COVID-19 показала як неприпустимо багато ресурсів ми марнуємо на другорядні потреби і не звертаємо уваги на головне – глобальні проблеми», і слушно наголосив, що «вчені – не річ у собі й не річ для себе, підсумки їхньої роботи мають втілюватися у практику, давати очевидну й відчутну користь суспільству та державі». Він поділився також інформацією про таке: «Безперечно, є країни, чиї видатки на науку в абсолютних цифрах б'ють наш антирекорд. Але деякі з них непорівнянні з Україною територіально та за чисельністю населення. Інші ж – зовсім не ті приклади, на які нам варто орієнтуватися. Взірець ставлення до науковців – наші найближчі сусіди. Скажімо, у Польщі на науку спрямовують понад 14,5 млрд. дол. США, у Туреччині – майже 22 мільярди доларів США. Думаю, що в середньостроковій перспективі в Україні цілком можливо досягти цих обсягів видатків. Адже це відповідає національному законодавству. Нагадую, стаття 48 Закону України «Про наукову і

науково-технічну діяльність» встановлює фінансування наукової галузі на рівні не нижче 1,7% ВВП з 2020 року. Нині майже вдесятеро менше. Здається, за нинішніх обставин цієї цифри вже неможливо досягти вчасно. Припускаю, що може статися щось неймовірно, що змусить нашу державу схаменутися. Життя – річ непередбачувана. Згадали ж про армію в 2014 році. До речі, 1,7% ВВП – це зовсім не захмарні видатки. Середньоєвропейський рівень становить 2-3% ВВП, в Ізраїлі – навіть 4% [1, с. 1-3].

Конференція ООН 1992 року з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро, яка отримала неофіційну назву Саміт землі, була присвячена ідеї сталого розвитку. Вона передбачає забезпечення потреб нинішнього покоління без завдання шкоди можливостям майбутніх поколінь задовольнити їхні потреби. Альтернативи сталому розвитку немає – будь-який інший шлях призведе до глобальної екологічної катастрофи. Фахівці НАН України розробили проекти національних концепцій сталого розвитку України ще з кінця 1990-х років, однак ці документи не затверджені ні урядом, ні парламентом. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна (2017)» містить приголомшливі цифри щодо масштабів трансформації довкілля, зокрема його забруднення промисловими й побутовими відходами. У доробку вчених академії є ефективні технології, призначені для переробки твердих токсичних відходів, нафти й нафтопродуктів, очищення стічних вод, виготовлення паливних сумішей з біомаси із залученням осадів стічних вод, виробництва біовугілля із відходів біомаси, очищення та знезараження питної води, опріснення солоних вод, видобутку й утилізації біогазів зі сховищ, відновлення родючості ґрунтів. Окрім того, 23 липня 2020 року українські вчені та фахівці обговорили перспективи участі України в міжнародному десятиріччі ООН (2021-

2030), присвяченому науці про океан. Згадані у вищезазначеній національній доповіді системні та комплексні проблеми, пов'язані із забрудненням довкілля, для їх розв'язання потребують зусиль усіх гілок влади на всіх рівнях – від уряду до районних і селищних рад [2, с. 3]. Натомість, за даними Національного банку України за останні шість місяців 2020 року щонайменше 20 тис. українців відкрили рахунки в іноземних банках, через які вивели сумарно із країни 276 млн. доларів.

Виклад основного матеріалу. За підсумками другого кварталу 2020 р. ВВП України зменшився на 11,4%. Очевидно, однією із причин став коронавірус і введений із-за нього карантин. В багатьох країнах світу спостерігається набагато гірша ситуація. В Іспанії (-22,1%), Великобританії (-21,7%), у Франції (-19%). Дещо кращою є ситуація в економіці Німеччини (-11,7%), США (-9,5%), в Польщі (-7,9%). Загалом зниження ВВП в українській економіці за окреслений період виявилось меншим ніж в середньому в ЄС, водночас більше, ніж в РФ і країнах Центральної і Східної Європи. Єдиною країною, яка зуміла на сьогоднішній день відновити зростання економіки є Китай (+3,4%) [3, с. 7].

Коронавірус радикалізував прихильників теорії змови, які поєднали пандемію, 5G і вакцини в один «план». Прихильники теорії змови впевнені: «люди з Covid насправді страждають від браку кисню у крові, спричиненого небезпечним 5G-опроміненням», а також вони говорять про підступний план таємного «світового уряду», який прагне зменшити населення Землі – за допомогою технології 5G, вигадки про коронавірус і тотального вакцинування від Covid-19, під час якого нам усім введуть «наночіпи»... У Великій Британії у квітні 2020 року були атаковані 20 щогл із передавачами 5G, деякі з них підпалили. «Подібні атаки відбулися в Нідерландах, Ірландії та на

Кіпрі, – пише польський публіцист Гжегош Кучинський. Зафіксовано численні випадки фізичної агресії щодо інженерів, які працюють над встановленням обладнання, необхідного для роботи мережі 5G» [4, с. 5].

В Україні згідно розпорядження Кабінету міністрів, починаючи із третього кварталу 2020 року, були збільшені граничні норми електромагнітного опромінення від 10 мкВт/см² до 100 мкВт/см². До слова, в травні 2017 року подібні зміни вже були внесені в санітарні норми – тоді допустимий рівень опромінення був збільшений в чотири рази (від 2,5 до 10 мкВт/см²). Паралельно в різних регіонах України розпочалось тестування 5G. Згідно раніше опублікованої інформації тестування проводиться в: Києві на пл. Бесарабській, 2 і вул. Антоновича, 176 (Оушен Плаза); в Дніпрі на вул. Європейській, 2; в Харкові на вул. Ярослава Мудрого, 33а; у Львові на пр-ті Свободи 6/8; в Одесі на вул. Дерибасівська, 19; в Черкасах на вул. Смелянська, 36. «До цього часу у багатьох регіонах України зв'язку нормального немає, а вони ставлять 5G. Для чого? Та просто тому, що 5G потрібна, щоб обслуговувати сенсорні системи, в т.ч. системи розпізнавання осіб, обслуговування комп'ютерних систем і ін. Тобто – для системи контролю» - зауважує Лідія Гончаренко – очільниця ВТ «Барви життя». На запит учасників акції, що відбулась на Майдані в середині серпня, в ході якої декілька десятків учасників вимагали від представників Національної комісії з питань регулювання зв'язку, пояснення на яких підставах, без проведення вичерпних досліджень про вплив на людину в кількох містах України розпочали тестувати 5G, у відповіді Національної комісії було сказано, що технологію 5G в Україні впроваджує компанія Ericsson (із 100% іноземного капіталу) у партнерстві із мобільним оператором Lifecell. Однак, компанія Ericsson зобов'язана була надати висновок про безпеку опромінення

цих систем для людей, тварин і майна. На додатковий запит щодо цього Національна комісія відповіла, що таких досліджень не проводилось. [5, с. 6].

На думку професора КНУ ім. Т.Г. Шевченка Іллі Кононова основопричиною протестів у США, Європі, Україні стала міжрасова напруженість. Плюс – перетворення величезних мас населення в прекаріат тобто в людей із украй нестійким становищем. Плюс – величезні маси молоді без майбутнього. В Європі розвиток цих подій був число проектним. Це і свідчить про те, що є пул неурядових фондів, які стимулюють ці протести і їхнє поширення за межі США. Про проектність свідчать і перформанси як-то: стати на коліна тощо. Однак в Європі вони не зазнали розвитку. В Україні декотрі NGO також провели акції, однак вони залишились практично непомітними. Поки-що в Україні не проглядаються перспективи їхнього поширення. Звичайно буржуазні бланкісти, якщо забажають і увільють великі кошти в проект, можуть зорганізувати якісь-то події [6, с. 8-9].

«Вести» спробували з'ясувати, в чому суть плану щодо глобальної зміни світопорядку, про який заявив президент США Дональд Трамп, виступаючи перед випускниками військової академії West Point в червні 2020 року. Він сказав: «США завершують еру нескінченних воєн», робота американських військ полягає не в тому, щоб «вирішити застарілі конфлікти на далеких землях, про які багато хто навіть не чули». Опитані експерти повідомили, що за відкритими даними в різних країнах світу зараз знаходяться 147 військових баз США. На початку червня 2020-го з'явилась інформація про рішення Трампа скоротити більше чверті чисельності військ дислокованих в Німеччині. Радник Трампа з національної безпеки Роберт О'Брайен підписав розпорядження про вивід 9,5 тис. військових із Німеччини. Однак, згідно повідомлення того ж видання, The Wall Street Journal,

усіх цих солдатів США передислокують в Польщу. Виходить не все так просто, і у цьому висловлюванні Трампа, і в зміні політики США.

У сфері економіки США спровоковане пандемією зростання безробіття, яке перевищило рівень безробіття часів Великої депресії, після вкладень 6 трлн. дол. США припинилось і чисельність робочих місць в економіці стала зростати [7, с. 4].

В жовтні 2019-го року президент України Володимир Зеленський заявив: «Мене вибрали як президента, який припинить війну... Головна моя ціль, головна лінія – я хочу припинити війну. Це моя місія». В жовтні 2020-го року в інтерв'ю для преси Володимир Зеленський уточнив: «Я вірю в це (досягнення згоди з РФ, котра поверне Україні усі її території – Авт.) Інакше я не йшов би в президенти України. Це дуже важко, і тут необхідна допомога усього світу. Однак я не втрачаю віру. Якщо я не зумію закінчити війну – значить повинна буде прийти інша людина» [8, с. 4-5]. Очевидно, Україна повинна наполягати на виконанні будапештського меморандуму.

Голландський прокурор Вард Фердінандуссе заявив що «у слідства в справі МН-17 є прямі докази участі РФ у війні проти України на Донбасі. В липні 2014-го Росія була безпосередньо втягнута у збройний конфлікт. З різних джерел зібрано докази того, що Росія здійснювала поставки військової техніки і зброї збройним формуванням, які воювали проти українських урядових військ, а також набирала бойовиків до складу цих формувань і платила їм» [9, с. 6]. На думку Бізяєва, задумка така: не повинно бути більш суб'єктивної країни ніж США. Особливо тривожить формування осі «Пекін-Москва-Париж» [7, с. 4].

Різке загострення між Вірменією і Азербайджаном бойових дій збройних сил 27 вересня 2020 року за Нагорний Карабах, де конфлікт

тлів вже понад 30-ть років, на думку спеціалістів з міжнародної політики можна трактувати як початок повноцінної війни між двома країнами. Азербайджан здійснив повітряну і ракетну атаку у напрямі Нагорного Карабаха, невизнаної республіки в Закавказзі, війна за контроль над котрою в 1991-1994 роках відібрала життя понад 20 тисяч життів військових і мирних жителів з обох сторін. Регіон, населення якого в радянські часи включили до складу Азербайджанської РСР, був взятий під контроль провірменськими силами наприкінці 80-х. Станом на ранок 27 вересня 2020-го диспозиція сторін така: провокація із сторони Азербайджану, на ньому й лежить уся відповідальність за початок військових дій.

За інформацією вірменського підприємця Наіра Авесітяна, який народився в Нагорному Карабаху: «Географічне розташування Вірменії і Карабаху таке: з однієї сторони Туреччина, з іншої – Іран, Азербайджан і Грузія. Втікати нікуди – це котел». За його повідомленням, в регіоні сконцентрована достатня кількість озброєнь для розгортання повноцінних військових дій. «Азербайджан ці роки купував за рахунок нафтодоларів в Росії, Туреччині велику кількість зброї. Їхній воєнний бюджет набагато більший, ніж у Вірменії. А зброя повинна стріляти! Їхньому уряду потрібно якось-то виправдати наявність таких коштів на озброєння». Доктор політичних наук, професор Валентин Якушик вважає, що глобально в регіоні можливо досягти не короткострокового перемир'я, а стійкого миру, проте для цього необхідно втручання більш впливових сил. На достойний компроміс без втрати лиця кожної із втягнутих сторін, в т.ч. їхніх патронів, міжнародна спільнота зможе вийти після 3 листопада (дата виборів у США) [10, с. 8].

Проте, варто пригадати, що в лютому 2019 року президент США Дональд Трамп повідомив, що головним завданням новостворених

Космічних сил США є захист американських супутників та інших космічних об'єктів [11, с. 9], а Голова Державного космічного агентства України Павло Дегтяренко, заслужений машинобудівник України, академік Міжнародної академії астронавтики в квітні 2019 року повідомив, що приблизно 65% науково-технічної продукції Держкосмосу йде за кордон. Обсяги експорту перевищують потрібний галузі імпорту у вісім разів, а відрахування до бюджету у 2018-му були вдвічі більші, ніж сума, на яку підприємства отримали замовлень від держави [12, с. 4-5]. На думку багатьох прогресивних політиків і економістів Україна є занадто відкритою для зовнішнього світу.

За твердженням академіка НАН України, директора Інституту колоїдної хімії і хімії води ім. А.В. Думанського Владислава Гончарука на першому місці великий бізнес з мільярдними доходами, який є платником податків. Єдиним виробником рідкого азоту в Україні є «ДніпроАзот» Ігоря Коломийського, приватне (з 2017 року) акціонерне товариство «Київводоканал» також не має ні бажання, ні можливості прислухатись до порад. «Вода в кранах – це отрута, вона технічна, нею можна помити посуд, підлоги, прийняти душ, але не пити», і наслідком її хлорування є тяжкі захворювання. Хлорорганічні з'єднання, наприклад діоксин, які утворюються при взаємодії хлору з продуктами життєдіяльності рослин, тварин і людини, які знаходяться в воді, є причиною важких захворювань. Замінити хлор можна вуглекислим газом, який легко засвоюється в природі. Ми ним дихаємо. Від підкисляє воду і являє собою найкращий в світі консервант. Про шкідливість масштабної хлорної індустрії Владислав Гончарук понад 10 років веде мову на рівнях владних структур – Кабінету Міністрів України, РНБО – ніхто не чує.

На запитання що ж відбувається з водними ресурсами України, і чому під Києвом вже не вистачає води, а на півдні України – засуха,

Владислав Гончарук відповів: «Дніпро пересихає. Але вода не щезає просто так. Це найзабрудненіша ріка Європи, тому що усі стічні води без очистки скидаються напяму в Дніпро, оскільки усі приватні підприємства економлять на очисних спорудах. Під Валдайською Височиною, звідки бере початок Дніпро, водних ресурсів більше, ніж на водній поверхні всіх морів і океанів. Там необмежені ресурси гарячої води, її можна направляти у водопровід, не підігрівачи. Однак нам потрібно зберегти хоча б те, що є. Дніпро порушувати не можна. Його не потрібно забруднювати. Якщо повторно після літа 1985 року, коли на лівому березі Києва внаслідок прориву земляної дамби стався потоп, дамбу знову прорве, то всю Україну чекає новий Чорнобиль. На дні водосховища залягли дисперсні продукти вибуху на ЧАЕС. Радіоактивний мул прийдеться складати вздовж берега. Про вищезазначену загрозу Владислав Гончарук повідомив в особистому листі президенту Володимирі Зеленському. А також запропонував, як можна уникнути такої катастрофи, і як зробити ремонт дамби. Після передачі листа на розгляд в РНБО була надіслана відповідь про те, що грошей немає.

Академік Владислав Гончарук також повідомив, що деякі вчені роблять бізнес на тому, що загрожує екологічною катастрофою, проте ніхто із владних структур не говорить про це вголос. В Україні існує 12 лабораторій по виробництву зверхтоксичних речовин. Вони знаходяться під контролем США, які їх і створили. Лабораторії розробляють ядохімікати для обробки рослин. Найпотужніша під Харковом, одна із дуже токсичних – дещо західніше Житомира, є такі лабораторії і під Києвом. На своїй території Америка не виробляє таких ядів. Із усіх пострадянських країн таких лабораторій немає тільки в Росії, яка заборонила такі дослідження. Але вона вивчає, як їм протидіяти.

Інститут коллоїдної хімії і хімії води ім. А.В. Думанського має унікальні технології. Ми можемо очистити будь-яку воду до води необхідної якості, і не тільки питної. Ми робимо аналізи водопровідної води. Колись-то в інституті працювали 1002 людини. Зараз 200. З них 100 – сторожі, прибиральниці, вахтери, ще 100 – наукові співробітники, і чотири аспіранти під 40 років. Замовлень від уряду немає, а вчені повинні працювати на країну, держава якої ставить завдання. Тепер цього немає [13, с. 6-7].

Світовий транспортувальник рідкого аміаку та оператор магістрального трубопроводу «Тольяті-Одеса» ДП «Укрхімтрансаміак» забезпечує через розподільні станції аміакопроводу вітчизняних сільгоспспоживачів рідким аміаком. Це унікальний комплекс, який функціонує як єдина транспортна система. У світі таких споруд лише дві: у США GulfCentral та MAPCO, завдовжки 3057 і 1754 кілометри відповідно. Український забезпечує транзит і транспортування рідкого аміаку від заводів-виробників до ПАТ «Одеський припортовий завод» для подальшого його експорту на ринки Європи, Америки та Азії.

Траса трубопроводу проходить через сім густонаселених областей України, долаючи великі річки та питні канали, 80 автомобільних доріг із твердим покриттям, 21 залізничну колію, великі та малі водосховища, 160 малих річок, вибалків та ярів. Через річку Дніпро, наприклад, для трубопроводу було побудовано спеціальний унікальний 720-метровий вантовий перехід. Роботу аміакопроводу забезпечують п'ять проміжних насосних, одна кінцева та 12 роздавальних станцій, через які ДП «Укрхімтрансаміак» забезпечує видачу рідкого аміаку вітчизняним сільськогосподарським споживачам. Через кожні 5 кілометрів встановлено пост секціонування, який ділить аміакопровод на секції запірною

арматурою. Ці секції можуть в разі необхідності в автоматичному режимі перекривати магістраль.

Проте через об'єктивні чинники, серед яких час та фізичний знос, аміакопровід потребує періодичного оновлення системи раннього виявлення надзвичайних ситуацій, певного технічного переоснащення, заміни та модернізації обладнання. Усе це обходиться вельми недешево. Згідно постанови КМУ №1015 від 4 грудня 2019 року відрахування до держбюджету частини чистого прибутку збільшилися з 30% до 90%. Підприємство виконало вимоги Постанови, а також погасило заборгованість за попередні роки на суму, що перевищує 88 млн. грн. У листопаді-грудні 2019-го підприємство підписало додаткові угоди з росіянами щодо збільшення обсягів транспортування аміаку до понад 200 тис. тонн. 2019-го року підприємство прокачало через аміакопровід рекордні 2 млн. 511 тис. тонн аміаку, отримавши доход 78 млн. дол. За 40 років ДП «Укрхімтрансаміак» так продуктивно ще не працювало.

Якби ми сплачували державі 30%, а не 90% з чистого прибутку (2019-го це було понад 188 мільйонів 774 тисячі гривень), то мали б власні кошти на модернізацію. У зв'язку із змінами в законодавстві довелося розробити спеціальну програму модернізації, розраховану на кілька років, проте колектив розраховує у цьому питанні на підтримку держави. Росія сплачує підприємству 3,8 дол. США ренти за кожну прокачану через трубопровід тонну аміаку на 100 кілометрів і, з них, 2,4 дол. США підприємство віддає державі у вигляді ренти. Народні депутати попереднього скликання помилково збільшили ренту для підприємства не у 2,4 раза (як потрібно було), а до 2,4 дол. США: стенограма парламентського засідання свідчить, що нардепи думали, ніби податок платитиме Росія, а вийшло, що постраждало підприємство. Якби рента зросла у 2,4 раза, ми б платили державі

близько 1,7 дол. США за кожну тону відтранспортованого аміаку на кожні 100 кілометрів аміакопроводу.

Нині фахівці держпідприємства активно працюють над просуванням тарифного питання. Упродовж останніх років несанкціонованого відбирання аміаку безпосередньо виявлено не було. ДП «Укрхімтрансаміак» входить до переліку об'єктів державної та інших форм власності, згідно норм чинного законодавства, охорону нерухомого майна яких незалежно від цільового призначення здійснюють виключно органи поліції на договірних засадах. Згідно чинного договору з Департаментом поліції охорони Національної поліції, відповідно до умов якого на сьогодні забезпечується охорона 18 об'єктів підприємства на загальну суму 28 млн. грн. Є домовленості щодо вжиття додаткових заходів з посилення безпеки та охорони магістрального аміакопроводу Тольяті-Одеса, зокрема через встановлення додаткових постів та додавання нових маршрутів на об'єктах, які охороняють [14, с. 4].

За визначенням українських економістів Михайла Хвесика та Анатолія Сундука, реалії свідчать про необхідність ринкових характеристик природних ресурсів в результаті поступового зближення циклів природних ресурсів і економіки. Однією із можливостей взаємодії сфери природних ресурсів та економіки є поняття капіталізації. Капіталізація являє собою показник, який розраховується як відношення середньої прибутковості від використання ресурса до його вартості, і якщо капіталізація становить менше, ніж 15%, то ресурс вважається недокапіталізованим.

Як підтверджують розрахунки фахівців державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України» показник реальної капіталізації природних ресурсів України низький, як і загальний рівень капіталізації активів в Україні, який

дорівнює 15,5%. Потенційна капіталізація є вища: для земельних ресурсів – 10,8%, водних – 10,3%, лісових – 18%. Реальний показник капіталізації природних ресурсів є нижчим із-за незбалансованості фінансових характеристик природних ресурсів, із-за недостатнього рівня розвитку необхідних ринкових ліфтів, які б уможливили капіталізацію природних ресурсів, а саме – залучення приватного капіталу для довгострокового інвестування, неоціненість земельних ресурсів та лісових. Так, за інформацією Earthsight з країни до ЄС імпортують незаконного лісу більше, ніж з будь-якої іншої країни, а можливі платежі за спецвикористання проходять повз бюджет.

У світовій практиці існує позитивний досвід екосистемного регулювання. Класичним прикладом є захист водозбірного басейну Нью-Йорка, де виникла проблема погіршення якості води (через діяльність у верхів'ї річки) і планували будівництво вартісних очисних споруд, натомість керівництво міста пішло іншим шляхом і інвестувало в захист природного навколишнього середовища у формі платежів за екосистемні послуги. У підсумку якість води покращилася [15, с. 8]. Є і інші приклади екосистемного регулювання у світовій практиці – відмова більшості країн світу від будівництва атомних електростанцій, обов'язковий демонтаж платформ з розробки і видобутку газу і нафти з дна морів і океанів після визначеного терміну експлуатації, атомних електростанцій та інших об'єктів, термін експлуатації яких вичерпано.

20 квітня 2020 року стало переломною датою для нафтового ринку. Ф'ючерси з поставкою у травні на нафту марки WTI знизились до 37 дол. США за барель, на російську нафту Urals – до мінус 2 дол. США. Вже навіть не йдеться про те, що ціни не покривають витрат на видобуток нафти. Видобувні компанії готові доплачувати переробникам аби ті забирали у них сировину!

Ще на початку березня країни ОПЕК проводили переговори щодо зниження видобутку нафти однак РФ і Саудівська Аравія не дійшли згоди... У середині квітня країни-виробники погодились скоротити видобуток, однак ринок уже затопила нікому не потрібна нафта [16, с. 7]. За повідомленням директора спеціальних програм НТШ «Психея» Геннадія Рябцева у США видобутком нафти займаються понад 6 тисяч компаній, які завдяки сланцевій революції, іншій технології та ідеології видобутку упродовж тижня можуть змінити обсяг видобутку на півмільйона барелів на добу, тобто 0,5% світового видобутку. Компанії застраховані для мінімізації витрат. Є держави, у яких собівартість видобутку дуже низька. Саудівська Аравія, яка має гігантські родовища, близько до портів, де навантажують супертанкери, де нафта йде самопливом і її не треба відкачувати, може прикрити із сотню свердловин і від цього особливо не постраждає.

Проблеми виникають в тих країнах, компанії яких мають високу собівартість видобутку – Венесуела, низка африканських країн і Росія. Окрім цього РФ має ще одну проблему – більша частина їхніх родовищ перебуває на завершальній стадії розробки, що означає, що консервація чи припинення видобутку із свердловин може спричинити неможливість відновлення видобутку. До того ж там вже нафта низької якості, у ній досить багато води та інших сторонніх речовин. Проте, РФ має щонайменше три різні фонди. Лише в одному із них накопичено 17,4 млрд. дол. США, якими Росія може компенсувати різницю в цінах щонайменше упродовж трьох років, а тому якщо навіть нинішній рівень цін на нафту втримається упродовж трьох років, це не призведе до нищівної кризи РФ, яка, як стверджують деякі експерти, може навіть призвести до розпаду Російської Федерації. Деякі експерти стверджують, що через значні втрати від обвалу цін на

нафту Путін розв'яже війну на Близькому Сході. Однак, Близький Схід – це не Україна, не Абхазія і не Сирія, доля яких за великим рахунком, байдужа і США, і ЄС, і Китаю. Якщо війна буде розв'язана на Близькому Сході і будуть стирчати вуха РФ, то будуть запроваджені такі санкції, яких буде достатньо аби навіть думки про авантюри на Близькому Сході у РФ не виникали, хоча б тільки загроза ембарго на російську нафту. Найгірше в цій ситуації буде Росії. Матиме експортні втрати, падіння надходжень до бюджету. Однак це не призведе до суттєвих змін у геополітичній ситуації, чи зміни режиму в РФ [16, с. 7].

Група компаній «Нафтогаз» за шість місяців 2020 року зазнала 11,5 млрд. грн. чистого збитку проти чистого прибутку 24,7 млрд. гривень за аналогічний період 2019 року [17, с. 1]. 24 вересня 2020 року НАК «Нафтогаз України» та НАЕК «Енергоатом» уклали меморандум, який встановлює межі стратегічної співпраці та партнерства енергокомпаній з питань, що становлять спільний інтерес. Це розбудова та модернізація енергетичного сектору України, інтегрованого з європейським ринком; декарбонізація енергетичної системи; розкриття потенціалу водневої енергетики нашої країни; підвищення енергоефективності і забезпечення розвитку ринків, торгівлі та кооперації у галузі водневої енергетики. Голова Правління НАК «Нафтогаз України» Андрій Коболев зазначив, що українське виробництво водню може в досягненій перспективі становити 40 ГВт, а географічне розташування сприятиме постачанню водню в сусідні країни та Німеччини. АЕС ідеально підходить для застосування водню, оскільки атомна генерація має переваги над іншими завдяки екологічності та високій концентрації потужності виробленої енергії – наголосив в.о. президента Енергоатому Петро Котін [18, с. 4], що викликає тривогу. Виконання рішень вищезазначеного меморандуму несе в собі загрозу - погіршення життєдіяльності як на території

України, так і у глобальному аспекті. За оцінкою експертів кінцевою метою владних структур РФ (як і багатьох інших країн світу) є перезавантаження економічної моделі, де 40% доходної частини бюджету формують надходження від продажів вуглеводнів [19, с. 3].

Діяльність суб'єктів господарювання цілком і повністю залежить від економічної політики держави. В червні 2020 року Україна отримала перший транш (2,1 млрд. доларів США) від Міжнародного валютного фонду, і, ці кошти відразу пішли на покриття дефіциту державного бюджету. Уряд має наміри посилити боротьбу з корупцією, запровадити кримінальну відповідальність за незаконне збагачення, посилити фінансовий моніторинг тощо. З 1 січня 2021 року в Україні розслідуванням економічних, фінансових та податкових шахрайств та злочинів займатиметься єдиний сформований слідчий орган. На даний час цим займаються національна поліція, СБУ і податкова поліція [20, с. 7]. 25.08.2020 Верховна Рада України підтримала Закон України згідно договорів з Європейським Союзом щодо отримання 1,2 млрд. євро двома траншами по 600 млн. євро, перший з яких є безумовним і буде виділений одразу після ратифікації та набрання чинності міжнародними договорами. Другий транш буде виділений за оцінкою результатів виконання Україною заходів з реформування узгоджених сторонами секторів реалізації державної політики, зокрема: управління державними фінансами, належне урядування та верховенство права, покращення бізнес-клімату, секторальні реформи та державні підприємства [20, с. 7]. За прогнозом Міністерства фінансів України державний борг України на кінець 2020 року становитиме 68% ВВП країни [21, с. 1]. Напередодні 22-го саміту з Євросоюзом за участю Президента Володимира Зеленського в жовтні 2020 року троє депутатів Європарламенту Віола фон Крамон, Міхаель Галер та Раса Юкневічене опублікували лист-

звернення до лідера фракції «Слуга народу» Давида Арахмії, в якому виступили із застереженням політикам і олігархам, що гальмують реформи в країні... і зауважили, що це загрожує Україні втратою макрофінансової допомоги у розмірі 1,2 млрд. євро [22, с. 2].

У Меморандумі з МФВ відзначено, що банківська система України потребує оздоровлення, а Фонд гарантування вкладів фізичних осіб потребує повернення платоспроможності. До кінця 2020 року частина «Ощадбанку» буде продана ЄБРР, а Міжнародна фінансова корпорація (МФК) групи Світового банку затвердила позику «Укргазбанку», конвертовану у власний капітал [20, с. 7].

В липні-вересні 2020 року банківська система України скоротилась на 251 структурний підрозділ. В п'ятірку лідерів за кількістю відділень на початок жовтня входили такі банки: Ощадбанк – 1931; ПриватБанк – 1750; Райффайзен Банк Аваль – 456; УкрСиббанк – 278; Укргазбанк – 269. За три вищезазначені місяці найбільшу кількість відділень і представництв закрили: Ощадбанк – 166 (понад 66% від загальної кількості закритих)/ було 2097; ПриватБанк – 3/1833; Таскомбанк – 11/98; Кредобанк – 5/88; УкрСиббанк і Укрбудінвестбанк по 4/ було 282 і 51 відповідно [23, с. 2]. Несприятливий інвестиційний клімат продовжує вкрай негативно відображатись на функціонуванні банківської системи України.

Уряд запевнив МВФ, що вже до грудня 2020 року Фонд держмайна оголосить тендери на продаж принаймні двох великих держпідприємств. А на кінець 2021 року – ще трьох. Йдеться про «Одеський припортовий завод», «Об'єднану гірничо-хімічну компанію», «Центренерго», «Електроважмаш», «Вугільну компанію «Краснолиманська» і «Президент-готель» [20, с. 7]. Чому не варто продавати стратегічні державні підприємства, такі як «Турбоатом», «Одеський припортовий завод», «Мотор Січ» та інші матеріальні

активи, на яких держава повинна заробляти, обгрунтовано роз'яснено начальником Одеського торговельного порту Ігорем Ткачуком [24, с. 7], Президентом Центру глобалістики «Стратегія ХХІ» Михайлом Гончарем [25, с. 5-6].

Однією з умов виділення макрофінансової допомоги Євросоюзу у розмірі 1,2 млрд. євро є якісне управління державними фінансами. За підсумками 2019 року *баланс товарів і послуг* платіжного балансу України становив мінус 12556 млн. дол. США, за підсумками січня-липня 2020 року – мінус 440 млн. дол. США. Відповідно баланс товарів за 2019 рік – мінус 14332 млн. дол. США, за січень-липень 2020 року – мінус 3243 млн. дол. США. Баланс послуг за 2019 рік – 1776 млн. дол. США, за січень-липень 2020 року – 2803 млн. дол. США.

Баланс первинних доходів за 2019 рік – 1885 млн. дол. США, за січень-липень 2020 року – 5524 млн. дол. США склався в основному завдяки значним надходженням від оплати праці – 12774 млн. дол. США за 2019 рік і 6235 млн. дол. США за січень-липень 2020 року та мізерним виплатам по оплаті праці – 20 млн. дол. США за 2019 рік і 12 млн. дол. США за січень-липень 2020 року. Проте, за статтею доходів від інвестицій *балансу первинних доходів* виплати значно перевищили надходження і становили 11345 млн. дол. США за 2019 рік /954 млн. дол. США за січень-липень 2020 року/. *Надходження* від інвестицій за 2019 рік дорівнювали 476 млн. дол. США, а за січень-липень 2020 року – 255 млн. дол. США. В результаті – баланс доходів від інвестицій за 2019 рік – мінус 10869 млн. дол. США, а за січень-липень 2020 року – мінус 699 млн. дол. США. *Баланс вторинних доходів* за 2019 рік становив 6463 млн. дол. США, за січень-липень 2020 року – 1941 млн. дол. США і сформувався завдяки значному перевищенню надходжень над виплатами.

За рахунком операцій з капіталом – 38 млн. дол. США за 2019 рік і рахунком поточних операцій мінус 4208 млн. дол. США сформувалось чисте запозичення – мінус 4170 млн. дол. США. За січень-липень 2020 року чисте кредитування – 7034 млн. дол. США сформувалось як результат позитивного сальдо рахунку поточних операцій 7025 млн. дол. США і рахунку операцій з капіталом 9 млн. дол. США.

Негативне сальдо фінансового рахунку – мінус 2892 млн. дол. США сформувалось 2019-го року внаслідок збільшення зобов'язань (5833 млн. дол. США – пасиви) над надходженнями від активів – 621 млн. дол. США – за статтею прямі інвестиції; внаслідок збільшення зобов'язань (5545 млн. дол. США – пасиви) над надходженнями від активів – 411 млн. дол. США – за статтею портфельні інвестиції та позитивному сальдо за статтею інші інвестиції – 3068 млн. дол. США, і формування резервних активів – 4386 млн. дол. США.

Позитивне сальдо фінансового рахунку – 7034 млн. дол. США за січень-липень 2020 року сформувалось внаслідок зменшення зобов'язань за статтею прямі інвестиції на мінус 3056 млн. дол. США та незначних надходжень за активними операціями – 130 млн. дол. США за цією статтею; збільшення зобов'язань за статтею портфельні інвестиції (706 млн. дол. США) і зменшення надходжень від активних операцій – мінус 33 млн. дол. США за цією статтею; позитивного сальдо за статтею інші інвестиції (2700 млн. дол. США) і формування резервних активів – 2645 млн. дол. США.

Відкритість економіки України у I кв. 2020 року згідно зведених національних рахунків ДССУ дорівнювала 93% (при перевищенні імпорту товарів і послуг над їхнім експортом на 2,9%); у II кв. 2020 року – 79% (при перевищенні експорту товарів і послуг на 3,9% над їхнім імпортом).

Валовий національний дохід перевищував ВВП на 10368 млн. грн. у I кв. 2020 року (на 1,23%); у II кв. 2020 року – на 21559 млн. грн. (на 2,48%). Валове заощадження зменшилось за I кв. 2020 року на мінус 35215 млн. грн. і становило мінус 4% від валового наявного доходу, за II кв. 2020 року – збільшилось на 46817 млн. грн і становило 5,2% від валового наявного доходу. Чисте заощадження за I кв. 2020 року становило мінус 16,1% від валового наявного доходу, за II квартал 2020 року – мінус 5,9%.

У I кварталі 2020 року зменшення активів України відбулось на мінус 140700 млн. грн. (на мінус 53603 млн. грн. у II-ому кварталі 2020 року), оскільки чисте заощадження становило мінус 140775 млн. грн. у I кв. 2020 року (мінус 53684 млн. грн. – у II-ому кварталі 2020 року), а капітальні трансферти, одержані від інших країн становили 75 млн. грн. у I-ому кварталі 2020 року (81 млн. грн. у II кварталі 2020 року). У підсумку *зміна чистого багатства* за рахунок заощадження та капітальних трансфертів у I-ому кварталі 2020 року відбулась на мінус 140700 млн. грн., на мінус 53603 млн. грн. у II-ому кварталі 2020 року [27].

За повідомленням Міністра соцполітики Марини Лазебної станом на червень 2020-го реальний прожитковий мінімум становив 4,2 – 4,3 тис. грн. на місяць. Проте у бюджеті на 2020 рік на даний час загальний показник прожиткового мінімуму встановлено на рівні 2027 грн (з 1 липня - 2118 грн), для працездатних – 2102 грн. (з 1 липня – 2197 грн.), для осіб, що втратили працездатність – 1638 грн. (з 1 липня – 1723 грн.). Відповідно до закону – прожитковий мінімум – це вартість набору харчів, достатнього для функціонування організму та збереження здоров'я, а також мінімального набору непродовольчих товарів і послуг. Згідно даних Держстату у 31.5% домогосподарств у 2019 році на одну особу припадало до 4000 грн. доходів, що менше за

реальний прожитковий мінімум [28, с. 1, 7].

У коментарі для «Високого Замку» від 18-24.06.2020 ексміністр соціальної політики Павло Розенко нагадує про те, що за останні 15 років реальний прожитковий мінімум у два рази більший за той, що зафіксували у бюджеті держави унаслідок фінансової неспроможності влади. У 2017 році влада України прийняла рішення щодо вирівнювання для працездатних осіб прожиткового мінімуму затвердженого держбюджетом із реальним, а розмір мінімальної заробітної плати був прирівняний до фактичного прожиткового мінімуму. Тобто ті 4723 грн, які зараз становить мінімальна зарплата, це і є показник реального прожиткового мінімуму для працездатних. Однак у Пенсійному Законодавстві такого кроку не зробили. І на сьогодні чинна влада і надалі пропонує закладати у бюджет реальний прожитковий мінімум, але при цьому усі соціальні стандарти, допомоги відв'язати від прожиткового мінімуму. Загалом якщо на сьогодні цей показник підняти вдвічі, тобто зрівняти з реальним прожитковим мінімумом, бюджет просто не впорається з цими виплатами, оскільки понад 80 видів пільг, компенсацій, соціальної допомоги тощо, а також формула розрахунку субсидій також прив'язана до цього показника [29, с. 7].

Верховна Рада України проголосувала за підвищення мінімальної заробітної плати з 1 вересня до 5 тис. грн., тобто на 277 грн. Відшукати на це кошти в бюджеті розраховують за рахунок збільшення зборів податку на доходи фізичних осіб і ПДФ, а також зменшення видатків Мінфіну на обслуговування держборгу на 3 млрд. 461 млн. грн. Наступного 2021-го року планують підвищити мінімальну заробітну плату, від якої залежить вся тарифна сітка, до 6 тис. грн. [30, с. 2].

Дивує інформація від прес-служби Міністерства фінансів про

наміри збалансувати державний бюджет на 2021 рік завдяки дефіциту держбюджету на рівні 6%, 4,5% у 2021 році та 3% у 2023 році. 2020-го – він на рівні 7,5% ВВП. При цьому держбюджет має бути сконцентрованим на соціальному напрямі [31, с. 1-2]. Станом на 07.10.2020 за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» від початку чинності програми уповноважені банки видали 4127 позик на загальну суму 9,883 млрд.грн. [32, с. 1]. Зростають ризики життєдіяльності як в реальному секторі економіки, так і в фінансовому секторі економіки України.

В рейтингу Doing Business від Світового банку станом на червень 2020-го року Україна займає 64 місце, між Індією і Пуерто-Ріко, яке імовірно до кінця року може увійти до складу США. У 2019 Україна була на 71 місці. Світовий банк роз'яснює завдяки чому покращуються ці показники: «Doing Business використовує простий метод для розрахунку в якій економіці більше підвищився рівень зручності ведення бізнесу. По-перше, де у 2018/19 роках провели регулярні реформи із 3-10 глобальних напрямів (включаючи Україну). По-друге, Doing Business сортує економіку за зростанням показників легкості ведення бізнесу порівняно із попереднім роком, і оцінки за два роки розраховуються з використанням одних і тих же макроданих (дохід на душу населення і курси валют) для нівелювання видалення ефекта зміни змінних» [33, с. 4]. За даними Державної служби статистики України і Світового банку – Україна найбідніша країна Європи, яка змагається у бідності тільки з Молдовою.

У «Рейтингу нестійкості держав» /Fragile States Index від Фонду Світу (США) і журналу Foreign Policy/ Україна у 2020-му погіршила показники і зайняла 92-ге місце із 178 держав між Габоном і Сальвадором. Для розрахунку цього показника використовується дюжина змінних: від безпеки до економічних показників і доступності

держсерверів, прав людини і демографічної ситуації.

У рейтингу економічних свобод від The Heritage Foundation (The Wall Street Journal Україна піднялась на 13 позицій і посіла 134 місце із 189 держав (між Беніном і Пакистаном). Для визначення цього узагальненого показника використовується 10 контрольних показників: право власності, участь уряду, свободи – від корупції, фіскальної, бізнесу, праці, монетарна і т.п.

У «Рейтингу податкового навантаження» від PricewaterhouseCoopers (міжнародна сіть компаній, які пропонують аудиторські послуги) Україна як і у 2019-му залишається на 65 місці із 189 країн (між Казахстаном і Коста-Рікою). Для розрахунку показника враховується загальна ставка податкових платежів, час сплати платежів, кількість платежів.

За якістю життя «Кращі країни» від US.News and World Report Україна у 2020 році зайняла 68 місце – між Ганою та Тунісом (65 у 2019 році). При розрахунку узагальнюючого показника кращої країни за якістю життя враховується якість життя, відкритість ведення бізнесу, спадковість, зв'язки з іншим світом. За «Індексом щасливої планети» від New Economics Foundation, британської організації /think tank українці «стабільно щасливі» вже четвертий рік підряд і знаходяться рівно по центру «шкали», на 70-му місці із 140 досліджуваних країн, поряд із Габоном, Ель-Сальвадором і Ганою.

Минулого 2019-го року Україна за Індексом глобального тероризму зайняла «почесне» 24 місце із-за подій на сході, які сприймаються тими, хто визначає рейтинг як «терористична активність» та визначили місце нашої країни поряд із Нігером і Мозамбіком. За «Індексом інновацій від Bloomberg», компанії, яка є провідним постачальником даних професійних учасників фінансових ринків Україна змістилась з 53-го до 56-го місця серед 60-ти країн.

Індекс визначається на основі десятків параметрів: продуктивність праці, застосування високих технологій, виробництво доданої вартості, наявність дослідницького потенціалу, патентування і т.п. [33, с. 4]. Світовий банк прогнозує падіння економіки України в 2020 році на 5,5%. Свій прогноз щодо України погіршили і ЄБРР і МВФ [34, с. 2].

Висновки. Україна володіє значним інтелектуальним потенціалом, проте значна частина науково-технічної продукції йде за межі країни. Хронічний дефіцит держбюджету і платіжного балансу країни безпрецедентно послаблює гривню, погіршується інвестиційний клімат, відбувається втеча капіталу, вплив найпродуктивнішої робочої сили, зменшується національне багатство, зростають ризики життєдіяльності внаслідок зниження ефективності суб'єктів господарювання усіх рівнів господарської системи країни.

Згідно зведених національних рахунків дохід від власності, сплачений іншим країнам за перше півріччя 2019 року становив 105149 млн. грн. (6,02% ВВП), одержаний від інших країн – 6235 млн. грн. (0,36% ВВП). Дохід від власності, сплачений іншим країнам за перше півріччя 2020 року, становив 113232 млн. грн. (6,61% ВВП), одержаний від інших країн – 5922 млн. грн. (0,35% ВВП). Зміна чистого багатства країни за рахунок заощаджень і капітальних трансфертів за перше півріччя 2019 року становила мінус 116726 млн. грн. (-6,7% ВВП), за перше півріччя 2020 року – мінус 194303 млн. грн. (-11,3% ВВП).

Утворення і накопичення відходів від економічної діяльності підприємств та організацій на території країни, а також утворених у домогосподарствах, значною мірою залежить від регулювання зовнішньоекономічних відносин суб'єктів усіх рівнів економічної системи, зокрема збільшення відходів IV класу небезпеки, дані про які ДССУ оприлюднює з 2010 року. За 2010-2013 рр. статистичні дані

наводяться без урахування тимчасово окупованої території АРК і м. Севастополя, за 2014-2019 рр. – без частини окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. За 2010-2013 роки ДССУ перерахувала дані щодо видалення відходів у спеціально відведених місцях та об'єкти, вилучивши відходи, скинуті у поверхневі водойми та закачуванні на глибину.

Очевидно, однією із цілей поставок Росією військової техніки та зброї збройним формуванням, які воюють проти української сторони, продаж Росією і Туреччиною військової техніки Азербайджану є утилізація за межами своєї території різних видів озброєння, а також, що є відомим фактом, утилізація відходів і надлишків виробництва хімічної промисловості.

Громіздкий адміністративний апарат, а звідси і неузгодженість у прийнятті рішень владними структурами, безвідповідальність спричиняють прийняття хибних рішень, як-то згода уряду України, з порушенням вітчизняного і міжнародного законодавства, щодо тестування і впровадження новітніх технологій, зокрема технології 5G іноземною компанією на території своєї країни, та ще й збільшення граничних норм електромагнітного опромінення в 40 разів після травня 2017 року до третього кварталу 2020 року.

Без кваліфікованої економічної політики держави, реформи окремих секторів і галузей економіки нездійсненні. При зростанні ризиків в реальному секторі економіки та в банківській системі країни необхідно вдосконалювати фінансову політику держави не зволікаючи та посилювати протекціоністську політику держави в сфері зовнішньоекономічних відносин.

Література:

1. Ровесник академії України. Президент НАК України академік Борис Патон пішов у засвіти на 102 році життя. Урядовий кур'єр, №127 від 7

- липня 2020 року. Урядовий кур'єр (21.08.2020), № 161, с. 1-3.
2. Мазуренко С. Віце-президент НАН України, академік Анатолій Загородній. Урядовий кур'єр (29.07.2020), №44, с. 3.
3. Дранник А. Крутое пике украинский экономики. Вести. Всеукраинский выпуск (17.08.2020), №105, с. 7.
4. Єрьомін А. Хто «пов'язав» технологію 5G із коронавірусом? Високий Замок (21-27.05.2020), № 39, с. 5.
5. Дранник А. Истерика из Британии: украинцы восстали против 5G. Внедрение стандарта связи сталкивается с сопротивлением по всему миру. И Украина не исключение... Вести. Всеукраинский выпуск (25.09.2020), №110, с. 6.
6. Общественная экспертиза. Что американские погромы меняют в Украине. Вести. Всеукраинский выпуск (18.06.2020), №064, с. 8-9.
7. Козуб Т. США уходит из войн: что это значит для Украины. Вести. Всеукраинский выпуск (15.06.2020), №061, с. 4.
8. Козуб Т. Так говорил Зе. Вести. Всеукраинский выпуск (15.10.2020), №146, с. 4-5.
9. Терен І. Києву треба зав'язувати з «Мінськом». Але на Банковій не визначилися... Високий Замок (18-26.06.2020), №048, с. 6.
10. Козуб Т. По сути, война уже идёт. Что ждать от обострения в Нагорном Карабахе. Вести. Всеукраинский выпуск (28.09.2020), №136, с. 8.
11. Омельченко К. Космічні сили США – з емблемою зі ... серіалу Star Trek. Високий Замок (04.02.2020), №14, с. 9.
12. Прокопчук С. Голова Державного космічного агентства України Павло Дегтяренко: «Наша галузь експортоорієнтована і прибуткова». Урядовий кур'єр (12.04.19), №71, с. 4-5.
13. Касьянова И. Из водопровода течет яд, а не вода. Вести. Всеукраинский выпуск (16.09.2020), №126, с. 6-7.

14. Керівник державного підприємства «Укрхімтрансміак» Максим Немчинов: «Транспортуючи аміак територією України, ми захищаємо інтереси держави, зміцнюючи її безпеку та обороноздатність» [Текст: Крючков О.] Урядовий кур'єр (29.04.2020), №81, с.4.
15. Хвесик М., Сундук А. Економіка і природні ресурси: можлива взаємодія. Урядовий кур'єр (17.10.2019), № 198, с. 8.
16. Воронович З. «Росія не може зупинити видобуток нафти, бо потім не зможе його відновити». Високий Замок (23 – 29.2020), №31, с. 7.
17. Цифра дня. Урядовий кур'єр (24.09.2020), №186, с.1.
18. Відділ аналітики «Урядового кур'єра» Нафтогаз та Енергоатом разом розвиватимуть водневу енергетику в Україні. Урядовий кур'єр (26.09.2020), №188, с.4.
19. Козуб Т. Референдум в РФ, книга Болтона и канадский пролет. Вести. Всеукраинский выпуск (26.06.2020), № 070, с.3.
20. Воронович З. Нові ціни на газ – із липня, на тепло – із серпня. І більші штрафи для боржників. Що ще пообіцяв уряд Шмигала МФВ в обмін на нову кредитну програму? Високий замок. Тижневик (18-24.06.2020), №48, с. 7.
21. Цифра дня. Урядовий кур'єр (22.09.2020), №184, с. 1.
22. Власенко В. Системні реформи не зупинятимуться. Євроінтеграція. Урядовий кур'єр (7.10.2020), №195, с. 2.
23. Финансы. За три месяца банки закрыли более 250 отделений. Ощадбанк в лидерах. Вести. Всеукраинский выпуск (16.10.2020), №147, с. 2.
24. Урядовий кур'єр (11.02.2017), №27, с. 7.
25. Високий Замок (29.08.2019), №69 (5911), с. 5-6.
26. Національний банк України. <<https://www.bank.gov.ua>
27. Державна служба статистики України. Національні рахунки. <<http://www.ukrstat.gov.ua>

28. Воронович З. Дві апельсинки на місяць і одні дитячі штани на два роки. Високий Замок (18-24.06.2020), №48, с. 1, 7.

29. Розенко П. Коментар для «ВЗ». Високий Замок (18-24.06.2020), №48, с. 7.

30. Депутаты проголосовали за увеличение минималки на 277 грн. Вести. Всеукраинский выпуск (26.08.2020), №111, с. 2.

31. Відділ новин «Урядового кур'єра». Затверджено план пріоритетних дій на 2020 рік. Засідання Кабінету Міністрів. Урядовий кур'єр (10.09.2020), №175, с. 1-2.

32. Цифра дня. Урядовий кур'єр (07.10.2020), №195, с. 1.

33. Козуб Т. Приросли в свободах, приупали в інноваціях. Вести. Всеукраинский выпуск (26.06.2020), №069, с. 4.

34. Вести. Всеукраинский выпуск (8.10.2020), №142, с. 2.

References:

1. Peer of the Academy of Ukraine. The President of the National Academy of Sciences of Ukraine, Academician Borys Paton, Passed Away at the Age of 102. Uriadovy Courier. August, 21, 2020. № 161. – P.1-3.

2. Mazurenko S. Vice President of the National Academy of Sciences of Ukraine, Academician Anatoliy Zagorodniy. Uriadovy Courier. July, 29, 2020. – № 44. – P.3.

3. Drannyk A. The Steep Peak of the Ukrainian Economy. Vesti. All-Ukrainian edition. August, 17, 2020. № 105. P.7.

4. Yeriomin A. Who "Linked" 5G Technology to the Coronavirus? Vysoky Zamok. May, 21-27, 2020. № 39. P.5.

5. Drannyk A. Hysterics from Britain: Ukrainians Rebelled Against 5G. The Implementation of the Communication Standard is Facing Resistance Around the World. And Ukraine is not an Exception ... Vesti. All-Ukrainian edition. – September, 25, 2020. № 110. P.6.

6. Public Expertise. What American Pogroms are Changing in Ukraine. Vesti. All-Ukrainian edition. June, 18, 2020. № 064. P.8-9.
7. Kozub T. The USA is Leaving the Wars: What Does It Mean for Ukraine. Vesti. All-Ukrainian edition. June, 15, 2020. № 061. P.4.
8. Kozub T. So said Ze. Vesti. All-Ukrainian edition. October, 15, 2020. № 146. P.4-5.
9. Teren I. Kyiv Needs to Terminate Minsk. But They Did not Decide at Bankova... Vysoky Zamok. June, 18-26, 2020. № 048. P.6.
10. Kozub T. In fact, the War Is Already Underway. What to Expect from Aggravation in Nagorno-Karabakh. Vesti. All-Ukrainian edition. September, 28, 2020. № 136. P.8.
11. Omelchenko K. US Space Forces - with the Emblem of the Star Trek Series. Vysoky Zamok. February, 4, 2020. № 14. P.9.
12. Prokopchuk S. Chairman of the State Space Agency of Ukraine Pavlo Degtyarenko: "Our Industry Is Export-oriented and Profitable". Uriadovy Courier. April, 12, 2019. № 71. P.4-5.
13. Kasianova I. Poison Flows from the Plumbing, Not Water. Vesti. All-Ukrainian edition. September, 16, 2020. № 126. P.6-7.
14. The Head of the State Enterprise "Ukrhimtransamiak" Maxym Nemchynov: "By Transporting Ammonia Through the Territory of Ukraine, We protect the Interests of the State, Strengthen Its Security and Defend Capabilities" [Text: Kriuchkov O.]. Uriadovy Courier. April, 29, 2020. № 81. P.4.
15. Hvesyk M., Sunduk A. Economy and Natural Resources: Possible Interaction. Uriadovy Courier. October, 17, 2020. № 198. P.8.
16. Voronovych Z. Russia Cannot Stop Oil Production Because It Will Not Be Able to Resume It Later. Vysoky Zamok. February, 23-29, 2020. № 31. P.7.
17. Number of the Day. Uriadovy Courier. September, 24, 2020. № 186.

P.1.

18. Uriadovy Courier Analytics Department. Naftogaz and Energoatom Will Jointly Develop Hydrogen Energy in Ukraine. Uriadovy Courier. September, 26, 2020. № 188. P.4.

19. Kozub T. Referendum in the Russian Federation, Bolton's Book and the Canadian Span. Vesti. All-Ukrainian edition. June, 26, 2020. № 070.

P.3.

20. Voronovych Z. New Gas Prices - from July, Heat - from August. And Bigger Fines for Debtors. What Else Did the Shmigel Government Promise the IRF in Exchange for a New Loan Program? Vysoky Zamok. June, 18-24, 2020. № 48. P.7.

21. Number of the Day. Uriadovy Courier. September, 22, 2020. № 184.

P.1.

22. Vlasenko V. Systemic Reforms Will not Stop. European Integration. Uriadovy Courier. October, 17, 2020. № 195. P.2.

23. Finance. Banks Have Closed More Than 250 Branches Over the Three Months. Oschadbank is Among the Leaders. Vesti. All-Ukrainian edition. October, 16, 2020. № 147. P.2.

24. Uriadovy Courier. February, 11, 2017. № 27. P.7.

25. Vysoky Zamok. – August, 29, 2019. № 69 (5911). P.5-6.

26. National Bank of Ukraine - <https://www.bank.gov.ua>

27. State Statistics Service of Ukraine. National accounts - <http://www.ukrstat.gov.ua>

28. Voronovych Z. Two Oranges Per Month and One Baby Pants Per Two Years. Vysoky Zamok. June, 18-24, 2020. № 48. P.1,7.

29. Rozenko P. Comments for "Vysoky Zamok" Years. Vysoky Zamok. June, 18-24, 2020. № 48. P.7.

30. The deputies Voted to Increase the Minimum Wage by UAH 277. Vesti. All-Ukrainian edition. August, 26, 2020. № 111. P.2.

31. Uriadovy Courier News Department. The Plan of Priority Actions for 2020 Has Been Approved. Meeting of the Cabinet of Ministers. Uriadovy Courier. September, 10, 2020. № 175. P.1-2.
32. Number of the Day. Uriadovy Courier. (2020). October, 7, 2020. № 195. P.1.
33. Kozub T. (2020). They Grew Up in Freedoms, Dabbled in Innovations. Vesti. All-Ukrainian edition. June, 26. № 069. P4.
34. Vesti. All-Ukrainian edition. (2020). October, 8, № 142. P2.